

BUITEN

10^e JAARGANG N°. 6.

ZATERDAG 5 FEBRUARI 1916.

Foto C. Steenbergh.

BIJ DEN MUNTTOREN TE AMSTERDAM, TIJDENS DE VERBREEDING
DER SINGELBRUG.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

BIJ DEN MUNTTOREN TE AMSTERDAM, TIJDENS DEN VERBREEDING DER SINGELBRUG. ILLUSTRATIE.	BLZ. 61
DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI, DOOR A. A. N.	„ 62
TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN. UIT HET FRANSCH VAN GASTON LEROUX (6).	„ 62
HET HOOGHEEMRAADSCAP VAN ZEEBURG EN DIEMERDIJK, GEÏLLUSTREERD, (SLOT)	BLZ. 64—66
EEN AMERIKAANSCH INVASIE, DOOR M.	BLZ. 65
ALS HET WINTERT., DOOR H. E. KUYLMAN	„ 66
OVERSTROOMINGEN IN VROEGER TIJD. ILLUSTRATIES. BLZ. 67—69	
BOEKBESPREKING, DOOR A. A. N.	BLZ. 68
ZEER KORTE OORLOGSVERRHALEN, DOOR G.	„ 69
HAAGTSCHE HOFJES, (IV, SLOT), DOOR CAREL HANSEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 70—71
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCHE VAN RICHARD WASHBURN CHILD (27)	BIZ. 71
CROCUSSEN. ILLUSTRATIE	„ 72
VERLANGEN NAAR 'TLAND, (GEDICHT), DOOR KÄTHE MUSSCHE	„ 72

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke Nummers kosten 8 dagen na de verschijning 15 cts., daarna wordt de prijs 25 cts.

DE STERRENHEMEL IN FEBRUARI.

HET volgende overzicht geeft den stand der sterrebeelden voor 5 uur sterretijd, d.i. omstreeks half acht middelbaren tijd. Men zie het Februarikaartje in de N. R. Ct. Zenith: Giraffe, Wagenman;

Noorden: Kleine Beer, Boötes, Cepheus, Draak, Hercules, Lier;

Noordoosten: Groote Beer, Jachthonden;

Oosten: Hoofdhaar van Berenice, Kreeft, groote en kleine Leeuw, Lynx, Sextant, Waterslang;

Zuidoosten: Schip Argo, kleine Hond, Tweelingen;

Zuiden: Duif, Eenhoorn, Vloed Eridanus, Haas, groote Hond, Orion, Oven, Stier;

Zuidwesten: Walvisch;

Westen: Andromeda, Driehoek, Pegasus, Perseus, Ram, Visschen;

Noordwesten: Cassiopeia, Hagedis, Vos, Zwaan.

De Melkweg loopt te 8 uur van het Zuidoosten naar het Noordwesten en bereikt in het Zuidwesten een hoogte van 75° boven den horizon. In de hoog aan den hemel staande sterrebeelden Wagenman en Perseus is zijn licht evenwel niet zoo sterk, dat het bijzonder de aandacht trekt.

De Februariavonden vertoonen de wintersterrebeelden nog in vollen luister: Orion staat te 8 uur in het Zuiden; iets lager en iets meer naar links schittert Sirius en hooger aan den hemel staan Procyon, de Tweelingen en de Stier met de fraaie groepen der Hyaden en der Pleiaden. Dit jaar is de sterrenhemel al buitengewoon prachtig door de gelijktijdige zichtbaarheid van vier heldere planeten. Om 7 uur is Venus nog laag in het Westen te zien en Mars is al op. En daartusschen in prijkt de ekliptika met Jupiter in het Zuidwesten en Saturnus hoog in het Zuiden.

Februari is met Maart de maand waarin het Zodiakaallicht het gemakkelijkst kan worden waargenomen. Dit jaar hindert van 6 Febr. tot den 20^{en} de maan, die den 18^{en} vol is, maar daarna zal het Zodiakaallicht in het Westen na zonsondergang misschien te zien zijn: een zwak lichtende pluim die zich, dank zij haar schuinschen stand op den horizon, in de lente gemakkelijk van de schemering onderscheidt, maar die ditmaal veel last van de nabijheid der heldere planeet Venus zal hebben. De as der pluim valt nagenoeg in de ekliptika, die in Februari en Maart 's avonds steil (onder een hoek van ruim 60°) op de Westerkim helt. Eind Juli is deze hoek 's avonds om tien

uur maar 15°. Voor de waarneming aan den morgenhemel doen zich de gunstigste omstandigheden daarentegen in October voor (zie Buiten I No. 17; IV No. 36).

Ook voor de waarneming van den *Gegenschein* is Februari in het algemeen een zeer gunstige maand: dit uiterst zwakke schijnsel is in den Leeuw te vinden nabij de ster der eerste grootte Regulus. Maar natuurlijk moet eerst afgewacht worden tot de maan verdwenen is; in het eind van Februari behoef ook Mars, die dan al aardig op weg naar de Kreeft is, niet meer te hinderen.

De tijdsvereffening bereikt in Februari haar maximum en verandert weinig: de heele maand is de zon een kwartier bij de klok vóór.

Algol minima zijn op geschikte uren waarneembaar: den 2^{en} Februari kort na middernacht, den 5^{en} te 10 uur, den 8^{en} te 7 uur, den 25^{en} te middernacht, en den 28^{en} te 9 uur.

Mira Ceti is al merkbaar verzwakt, maar kan nog wel tot in de tweede helft van Februari voor het bloote oog zichtbaar blijven. Ook *z Cygni* heeft, naar het schijnt, haar maximum al gehad.

Zoals boven reeds werd gezegd, staat er een prachtige constellatie van heldere planeten aan den hemel.

Venus loopt snel naar het Oosten, op de planeet Jupiter af, die zij 13 Februari op nog geen maansmiddellijn afstand passeert. De (oostelijke) *elongatie*, d.i. de boogafstand tot de zon wordt ook voorloopig nog grooter, zoodat de prachtige planeet aldoor gunstiger voor de waarneming komt te staan. Haar middellijn neemt deze maand van 13" toe tot 15": de schijngestalte neemt langzaam af, maar blijft, zoolang de *elongatie* haar maximum nog niet heeft bereikt, voller dan een Eerste Kwartier.

Mars komt den 1^{en} Februari al te 6 uur op, en is dus vrij wel den heelen nacht zichtbaar. Den 9^{en} staat de planeet tegenover de zon, en gaat dus te middernacht door den meridiaan: de schijf is nu vol verlicht en bovendien zoo groot als zij dit jaar worden kan (bijna 14"), zoodat nu het seizoen aangebroken is voor de waarneming van de bijzonderheden op de oppervlakte, waarvoor zich steeds velen in Amerika en Europa sterk interesseeren.

De oppositie van 1916 is niet een der zeer gunstige. De vrij groote *eccentriciteit* der Marsbaan brengt mede dat het een groot verschil maakt, waar Mars in de ekliptika bij oppositie staat, anders gezegd, in welke maand de oppositie valt.

Ongelukkig ligt het *perihelium* in den Waterman, d. i. op zuidelijke declinatie. Heeft een oppositie in dit sterrebeeld plaats dan staat de planeet voor Noordelijke sterrewachten niet zeer hoog aan den hemel. Maar de afstand kan tot 2/5 van den afstand Aarde-Zon dalen (ditmaal is hij 2/3), de schijf 25" meten, en dan is Mars nog weer drie maal zoo helder als nu.

Jupiter gaat half Februari al te half 9 onder, en begint dus in ongunstigen stand voor de waarneming te geraken.

Saturnus is daarentegen den heelen nacht zichtbaar: deze planeet loopt zeer langzaam terug in de Tweelingen.

Den 3^{en} Februari vindt een *totale zonsverduistering* plaats, zichtbaar als gedeeltelijke eklips in den Atlantischen Oceaen en omringende continenten. In Europa zien Engeland, Frankrijk, Spanje en Portugal er tegen zonsondergang iets van. Totaal is de eklips voor een smalle strook lands, die door Columbia en en Venezuela loopt, en over het eiland Guadeloupe.

A. A. N.

TERUG UIT HET RIJK DER DOODEN

Uit het Fransch van GASTON LEROUX.

(6)

VIII.

O, ALS LAZARUS ONS HAD WILLEN ZEGGEN....

JACQUES stond heel vroeg op. Als 't mooi weer was ging hij gaarne te voet naar de fabriek, die zich op twee K.M. afstand van 't kasteel bevond. Hij zond den groom met 't Engelsche rijtuigje terug, want 't beloofde een prachtige dag te worden. De toppen der heesters baadden reeds in de zonnestralen. Heel het land ontwaakte en stak zich vroolijk in zijn morgendos, terwijl het zich snel van de laatste nevels van den nacht ontdeed.

Zoover Jacques' blik reikte, beneden tot de Seine en links tot den zoom van het bosch van Sénart, behoorden alle landerijen tot het kasteel. 't Was, zooals zijn vrouw zeide, „een koninklijk bezit”.

„Ben je bezig je landerijen te bewonderen?” vroeg plotseling een stem achter hem, die hem een schok deed krijgen.

Het was dokter Moutier. Jacques stak hem glimlachend zijn hand toe en zei:

„Ja, als André ze mij bij zijn terugkomst wil verkoopen, doe ik dit stellig.... maar u is erg vroeg, mijn waarde gast!”

„O, ik ben buiten sterk voor het wandelen, ik moet mager worden....”

„U heeft gelijk, dokter”, beaamde Jacques, „u is te dik voor een spiritualistischen dokter”.

„Ik moet je bekennen, vriend, dat ik veel te veel hecht aan sommige genoegens des vleesches. Luister, zoeven heeft je mijn eerste ontbijt op mijn kamer gebracht, gewoon een zaligheid!”

Jacques stond een oogenblik stil om 't goedge, verheugde

gezicht te beschouwen met de zinnelijke lippen en den ernstigen blik achter de gouden bril.

„Tusschen ons gezegd en gezwezen, dokter”, zei hij, „beken nu maar, dat een vroolijke Frans als u, geen woord zelf gelooft, van wat u gisteren avond heeft verteld”.

Maar papa Moutier, zooals hij genoemd werd in de redactiekamers van de wetenschappelijke bladen, waar hij als zéér oorspronkelijk bekend stond, omdat hij hardnekkig vasthield aan de leer van het dierlijk magnétisme van Charcot en omdat hij 't spiritualisme op à priori vastgestelde wetten grondde en zelfs het meest rechtzinnige standpunt van het proefondervindelijk spiritualisme van Crookes innam, papa Moutier nu voer uit:

„Dat moet je niet zeggen, zeg dat niet... je doet me onrecht aan! Sommigen houden me voor ziek, maar je merkt wel, dat ik daar niet naar uitzie! Er ontbreekt nog maar aan, dat ik voor een grappenmaker wordt gehouden en dat vooral aan den vooravond waarop ik een tijdschrift zal laten verschijnen, hetwelk een omwenteling teweeg brengt in alle kringen, die zich meer of minder bezighouden met magnetische wetenschap en alle soorten van suggestie...”

„O, dat had u me nog niet gezegd!”

„Het is nog een geheim, een wetenschappelijk geheim voor de wereld als ik 't zoo noemen mag, dat mij niet alleen toebehoort! Maar aan een vriend als jij bent kan ik alles wel vertellen, ik ben dit aan je verschuldigd, omdat je mij een gastvrijheid biedt, die mij toestaat rustig te werken aan onze eerste aflevering”.

„En hoe zal die heeten?”

„De astrale geneeskunde! en weet je met wien ik werk? Met den grooten Jaloux!”

„De groote Jaloux van de Akademie van wetenschappen?”

„En van de conferenties van de School der politieke en sociale wetenschappen! Juist!”

„Maar dat is een buitenkans, beste vriend!”

„Ik hoop het”.

De groote, de mooie Jaloux! De conferenties van Jaloux! Na Caro en de Carolines in de Sorbonne had men nooit meer een dergelijk succes biggewoond! Sedert twee jaren hield de mooie Jaloux (hij was eigenlijk wat te lang om bepaald mooi genoemd te worden, maar zoo chic, zoo welgemanierd, lezer!) zijn voordrachten over *wijsgeerige en proefondervindelijke genezing der ziel in de School van politieke sociale wetenschappen*. Elken Dinsdag was het dan in de zaal aan den zuidelijken vleugel van 't gebouw een verzameling van bevallige schoonen, een gedrang van opgewonden dametjes of van lakeien die zich verweerden, om de plaats van hun meester te bemachtigen of te behouden. Deze geestdriftige leerlingen werden de „*Jalouses*” genoemd. Wat heerschte er een opgewondenheid zoodra de Meester verscheen! en hoe waren zij bereid te luisteren naar alle mogelijke proeven der zielsgeneeskunde!”

„Die Jaloux is lang niet dom”, zei Jacques glimlachend.

„Lach niet, vriend, dat prikkelt me! Jaloux is een voorlooper! Hij ziet zoo ver vooruit, dat wij hem niet durven te volgen... in hogere gewesten, maar overigens zijn wij 't eens”.

„U stelt er tenminste belang in...”

„Als men, zooals Jaloux, belooft *den dood zijn geheim te zullen ontrukken* dan is 't al het minst dat men doen kan om zulk een knap man als Jaloux te zien optreden. Ken je Jaloux?”

„Eens heb ik hem op een plechtige bijeenkomst in de Akademie gezien”.

„Nu, ik zal je dezer dagen aan hem voorstellen. Ja, hij moet hier komen om de laatste drukproeven van ons eerste nummer mee door te zien. Wij durven in dit nummer iets verklaren, dat kreten van verbazing zal doen opgaan; wij stellen voor het eerst vast: *de waarschijnlijkste leer van de suggestie der dooden!* Vandaar de titel *astrale geneeskunde!* Je zult zien, dat wij je nog tot onze beginselen bekeeren”.

„Zeker, een *waarschijnlijkste leer* trekt mij wel aan!”

„Wij zijn mannen der wetenschap en daardoor voorzichtig! Alle ernstige waarnemers, die wenschen te weten, wat voor waars in het spiritisme schulde, hebben al het mogelijke gedaan om met hun proefnemingen te slagen. En dat waren geen dwazen! Langzaam, methodisch hebben zij zich vertrouwd gemaakt met alle opeenvolgende toestanden van het verschijnsel. Barkas heeft tien jaar lang in afwachting geleefd, Crookes zes jaar, Oscon acht jaar. Na ijverige bestudeering van alle feiten en ook na zich vertrouwd te hebben gemaakt met alle vreemde verschijnsels der manifestaties, hebben zij de middelen nagegaan om ze te voorschijn te roepen. Nadat zij een menigte waarnemingen in verschillende kringen hadden gedaan, stelden zij een synthese, waarin zij tot de slotsom kwamen: *dat geesten bestaan en tusschenpersoon kunnen zijn*”.

„U spreekt met groote overtuiging. Maar, zeg eens”, zei Jacques en deed alsof eensklaps hem iets zeer belangrijks in de gedachten schoot, „van geesten gesproken, weet u, dat mevrouw Saint-Firmin haar verschijning weergezien heeft?”

„Weer!”

„Ja, zij is gisterenavond naar ons toe gekomen om ons deze onbelangrijke tijding te brengen; ik kan u niet verhelen, dokter, dat die kleine gekkin mij begint te vervelen”.

„Och, wat kan het je schelen?”

„Wel, wat dat me schelen kan? Zij zal ten slotte ons nog doen gelooven, dat André vermoord is. En ik heb nog nooit de hoop laten varen mijn broer te zullen terugzien!”

„Dat is een zeer natuurlijk gevoel, maar ik vrees wel dat je hoop te vergeefs zal zijn. Maar als dit vrouwtje met haar verschijningen je op 't spoor van een misdaad zou brengen en je den moordenaar zou doen vatten, nou, dan zou je toch zeker ook wel aan geestverschijningen gaan gelooven!”

Jacques antwoordde niet, hij deed een paar stappen, haalde zijn schouders op en zei terloops:

„Weet u, wat zij ons gisteren verteld heeft? Zij heeft gezegd dat mijn broer in een automobiel gedood is!”

„Zoo, zoo, dat is een nauwkeurige inlichting”, riep de dokter, liet zijn bril plotseling laag op zijn neus zakken en keek Jacques met een goedgehartig lachje aan.

„God, dat kleine mevrouwtje vertelt eenvoudig alles wat in haar hoofd opkomt, geloof ik”.

„Dat is misschien zéér juist en ik ben het met je eens. Na haar ondervraagd en haar bestudeerd te hebben... maar enfin, je kunt niets met zekerheid vaststellen! Als Jaloux komt zal ik hem het geval voorleggen”.

„U wilt me toch niet wijsmaken, dat Jaloux ernstig gelooft aan de tusschenkomst der dooden!”

„Aan de mogelijkheid van de tusschenkomst der dooden? Ja, voor 't oogenblik stelt hij zich daarmee tevreden”.

„Beste vriend, laat mij met rust; als wij dood zijn is dat voor langen tijd en nooit zullen wij-gewaar worden wat er in het rijk der dooden voorvalt: niemand is er ooit uit teruggekomen.”

„Je vergeet Lazarus, die er levend uit is teruggekomen”.

„Ja Lazarus, zeker, Lazarus! Waarom heeft hij ons niet verteld, wat daarboven gebeurt”.

„O, als Lazarus ons had willen zeggen...”

„Hij heeft niets gezegd, omdat hij niets wist. Omdat hij niet dood was, al lag hij in zijn graf. Dat is heel eenvoudig”, zei Jacques tot den verbaasden dokter. En hij vervolgde spottend: „Hij is niet de eerste schijndoode, die uit zijn kist te voorschijn is gekomen”.

„Heiden! heiden! arme onwetende man, die je bent!” riep Moutier buiten zich zelve en balde vijandig zijn vuisten aan 't eind van zijn korte wraakzuchtige armpjes. „Maar weet wel Mijnheer, dat 't wetenschappelijk bewezen is, dat men sterven kan, daarna herleven. Ja, meneer, ja wetenschappelijk! Iemand is dood. Welnu, als men den tijd daartoe neemt, kan men hem doen herleven. Ja, meneer. 't Is zoo, precies als ik je zeg, Meneer”.

Vader Moutier was werkelijk woedend. 't Was alsof hij zijn gastheer te lijf wilde. Als er aan zijn theoriën geraakt werd, had hij soms oogenblikken, dat hij zelfs zijn vrienden niet ontzag.

Toen lachte Jacques hem in zijn gezicht uit. Vader Moutier keerde hem den rug toe, liep schuin over 't land weg, zeker „om een ongeluk te voorkomen”.

IX. WAT GELOOFWAARDIGE, BEKENDE GELEERDEN ONDER HET DEJEUNER KUNNEN BEWEREN.

Jacques trad de fabriek binnen en dwong zich zijn gedachten alleen bij gloeikousjes te bepalen.

Nog meer dan gewoonlijk boeide hem dien morgen het schouwspel van de bedrijvigheid, die in het gebouw en in de gangen heerschte, het leven van de groote vrachtautomobielen, die de eerste grondstof brachten of de kisten, gereed voor aflevering wegvoerden, en het regelmatig geraas der machines.

Hij bracht een paar uur door in een door hem ingerichte nieuwe werkplaats, waar het plaats op een vormhout en de kalibermeting der kousjes machinaal geschiedde met een nauwkeurigheid, een juistheid, tot dusverre onbekend. Jacques was bemind bij zijn geheele personeel, waarvan hij 't maximum van arbeid gedaan kreeg, door een stelsel, volgens hetwelk de werklieden aandeel kregen in de winst en dat André nooit aangedurfd had; maar de jongste broer had het in praktijk weten te brengen en er dank zij enkele vernuftige combinaties een bijna ongelooflijk succes mee bereikt doordat, zooals Jacques verklaarde, „arbeiders en arbeidsters als negers werkten, gedreven door de hoop, een nieuwe werkracht, die ik in dienst heb genomen”.

„De Reiger” had nooit zulk een tijdperk van bloei gekend.

Jacques zag dat in de werkplaatsen en op de kantoren alles naar wensch ging en wandelde tegen elf uur naar 't kasteel terug.

„Dat beest van een Moutier toch”, zei hij hardop, terwijl hij door het park liep. De arbeid van dien morgen had dus niet de verwarde verhalen van dien driftigen, dikken ouden heer met de bril uit zijn geest verjaagd en hij vroeg dadelijk naar hem, toen hij de marmeren stoep op was geklommen.

„Dokter Moutier is naar de keukens gegaan”, antwoordde een lakei.

Jacques verwonderde zich daar in 't geheel niet over, want de Magiër van de *astrale geneeskunde* was ongelooflijk gulzig.

Bijna dadelijk daarop overigens verscheen de goede man.

„O, beste vriend”, riep hij, „wat zeg je er toch wel van, je moet weten dat een jong kippetje in een pan wordt gebraden met 150 gram room, 120 gram boter en 60 gram geraspte Parmezaansche kaas”.

„Foei, hoe afschuwelijk!” viel hem de welluidende stem van Mevrouw de la Bossière in de rede. Fanny naderde in een licht wit en zwart gestreept japonnetje, waarvan het lijfje eindigde in een ceintuur met breed goud galon afgezet. Zij leek niet ouder dan twintig jaar

(Wordt vervolgd)

Foto C. Steenberg.

HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN ZEEBURG EN DIEMERDIJK.
HET GEMEENLANDSHUIS MET DE STALLEN, ACHTERZIJDE.

HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN ZEEBURG EN DIEMERDIJK.

(Slot).

DE zetel van het Bestuur van het Hoogheemraadschap is aan het Gemeenlandshuis op den dijk nabij Zeeburg, vroeger onder Diemen, nu, na de grensregeling van eenige jaren geleden, onder Amsterdam gelegen.

Reeds voor eeuwen deed zich de behoefte aan een eigen gebouw voor den dienst gevoelen en den 9^{en} Juli 1608 werd de herberg „de Jager” „gelegen in de buurt Jaep Hannes onder de Banne van Diemen” tot dit doel aangekocht en verbouwd.

Op 3 November 1609 werden voor de eerste maal de „Waersluiden” opgeroepen om te vergaderen op 5 November d.a.v. in 't Gemeenlandshuis op „Jaep Hanniss” in plaats van te Weesp zoodaals tot nu toe gebruikelijk was.

Na ruim een eeuw noodzaakte de bouwvalligheid van het oude gebouw tot verandering en 6 Februari 1726 had de aanbesteding plaats van het tegenwoordige Gemeenlandshuis dat terzelfder plaatse doch wat meer zeewaarts tegen het binnenbeloop van den dijk werd opgericht.

Aannemer werd C. van der Hoeven, metselaar in de Kalverstraat bij 't Klooster, voor f 15.990.

Met de meeste nauwkeurigheid volgden de daartoe gecommiteerde leden van het Bestuur de werkzaamheden aan het nieuwe gebouw en op 24 October van dat jaar kon het in gebruik worden genomen.

Zeker zijn de Heeren voldaan geweest over hun Dijkhuis: 't werkvolk kreeg als fooi f 75.— „om eens te kroegen”.

Het Bestuur had aan zich gehouden het leveren en bekostigen van enkele onderdeelen, zoo o.a. het ijzeren hek van de stoep en het stukadoorswerk in het voorhuis.

Het is een deftig gebouw, het Gemeenlandshuis van het Hoogheemraadschap, dat daar nog altijd eenzaam staat aan den zeedijk, al nadert de groote stad het meer en al zullen de uitbreidingsplannen en de voorgenomen plantsoenaanleg bij het Nieuwediep, overblijfsel van den grooten dijkdoorbraak van 1422, dat thans door het Merwedekanaal wordt doorsneden — feit, vooral merkwaardig voor vreemdelingen, een kanaal, dat een meertje in tweeën deelt! — aan die eenzaamheid wel spoedig een

einde maken. Ter rechter- en linkerzijde inrijpoorten, waardoor vroeger de equipages der Hoogheemraden reden, welke in de ruime stallen een plaats konden vinden; een van die hekken is thans buiten gebruik. Een voorname deur- en vensteromlijsting in het midden van den voorgevel maakt de eenige versiering van het uitwendige uit. Boven de deur leest men het volgende tijdvers:

HIC DE FRETI BATAVI FVRORE
ARCENDO AGRIS TVENDIS AGITVR.

wat zeggen wil: Hier beraadslaagt men over het beschermen der akkers tegen de woede van de Bataafsche zee.

In den oostelijken gevel is de steen gemetseld „voor dese gestaan hebbende in de voorgevel van het afgebrooken huys”. Hij prijkt met de wapens der verschillende districten en het jaartal 1609.

Aan de achterzijde doet het huis zich veel hooger voor: in den lagen polder vertoont zich de benedenverdieping, die aan de voorzijde door den dijk aan het oog is onttrokken.

Is men het huis door de voordeur binnengetreden, een eer, die den gewonen bezoeker intusschen niet te beurt valt, dan staat men een oogenblik verbluft door de statigheid van het voorhuis, waarvan het stucwerk opvallend-rijk is uitgevoerd, vooral dat van het plafond. In het midden zien we daar Neptunus met zijn drietand, op een door zeepaarden getrokken wagen door de woeste golven van zon en maan. Op de muren prijken de wapens van Holland en Utrecht en die der stemgerechtigde districten. Dit fraaie „plak- of stukkedoorwerk” is geleverd door Ch. Wittenbeeker voor f 235. Het was in den loop der jaren steeds overgekalkt, tot het spronkelijke schoonheid is te voorschijn gekomen.

De klok, die men op onze afbeelding op bladz. 53 van het vorige nummer ziet, hing vroeger boven het dak en werd bij dijkdoorbraak geluid, waarna de boeren zich met spaden en gereedschappen naar de bedreigde plaatsen moesten spoeden; zij is in 1745 gegoten door Franciscus Schaapman.

Foto C. Steenbergk.

HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN ZEEBURG EN DIEMERDIJK.
PLAFOND IN HET VOORHUIS VAN HET GEMEENLANDSHUIS.

Aan weerszijden van het voorhuis bevinden zich statige kamers; in die aan den westkant, de „balie”, worden op den 1^{en} Zaterdag in April de landerijen (het gras) verpacht, om de vier jaar ook de jacht. De op bladz. 66 afgebeelde schoorsteen trekt hier vooral de aandacht.

Aan de oostzijde is de vergaderzaal, waar de schoorsteen eveneens met wapens is versierd, in het midden met die der stemrechtige districten, links en rechts daarvan zijn de wapens van hoogheemraden aangebracht.

De kamertjes op de hoogste verdieping zijn oorspronkelijk voor de hoogheemraden bestemd, die daar bij dreigenden doorbraak den nacht konden doorbrengen. Thans zijn zij, evenals de overige vertrekken, in gebruik bij den dijkmeester.

Het Gemeenlandshuis van Zeeburg en DiemerdiJK ziet er zoo stevig uit, dat het vermoedelijk nog tal van jaren aan den tand des tijds, aan de stormen die het eenzame huis soms beuken, weerstand zal kunnen bieden, langer waarschijnlijk, dan de dijk de wateen der Zuiderzee zal hebben te weerstaan. Immers, wordt overgegaan tot de gedeeltelijke droogmaking van onze soms zoo verraderlijke binnenzee — en de gebeurtenissen der laatste dagen zullen de uitvoering van de plannen daartoe wel verhaasten — dan blijven de golven wel klotsen tegen den dijk van Amsterdam tot Muiden, maar het zullen slechts de golven zijn van het IJsselmeer, dat, afgesloten van de Noordzee, nooit die onstuimige kracht zal kunnen ontwikkelen, welke het Hoogheemraadschap van Zeeburg en DiemerdiJK in den beruchten Januari-nacht van Donderdag op Vrijdag zulke angstige uren heeft bezorgd.

Overneming verboden.

A. L.

EEN AMERIKAANSCH E INVASIE.

ZIJN rijk is weer uit voor eenige maanden, het rijk van Azolla, het roode kruis onzer vaarten, kanalen, slooten en plassen. Voor eenige maanden slechts, want op het slijk van den bodem liggen de overwinteringsporen, waaruit straks weer een nieuwe generatie

zal ontstaan, die de watervlakten weer zal bedekken met een dikke laag, die nu eens groen, dan weer roestbruin is, al naarmate men te doen heeft met *Azolla filiculoides* of met *Azolla caroliniana*. Dan zal hij den strijd weer aanbinden met onze inlandsche waterplanten, vooral met de groene kroossoorten, een strijd waarin de vreemde indringer gewoonlijk overwinnaar blijft en we zullen zien, hoe hij zijn gebied steeds verder uitbreidt, hoe hij steeds nieuwe watervlakten bedekt met zijn ongetelde legioenen.

Het is nog niet zoo heel veel jaren geleden, dat *Azolla*, die feitelijk een Yankee is, in Europa onbekend was. Toen kregen de Botanische tuinen in verschillende steden enkele van deze plantjes, door onachtszaamheid ontsnapte er hier en daar wel eens een en... *Azolla* begon zijn zegevierenden tocht door Europa. In Frankrijk, Duitschland, ons land en in andere rijken is deze Amerikaan thans ingeburgerd en op vele plaatsen zoo goed, dat men wel eens van een tweede Amerikaanse waterpest spreekt. (Zooals men weet vorint *Elodea canadensis* de eerste). Een feit is het, dat onder sommige omstandigheden *Azolla* soms een meter dikke laag op het water vormt, waardoor de scheepvaart belemmerd, en iedere andere plantengroei verhinderd wordt. De eentonige roestbruine kleur van het op zichzelf zoo elegante watervarentje bedekt dan over groote afstanden onze vaarten en of dit dek, dat zon en lucht buitensluit, wel goed is voor den vischstand in dergelijke wateen, valt zeer te betwijfelen.

Daar *Azolla* een varentje is, zal men er tevergeefs bloemen aan zoeken, doch plant het zich voort door sporen. Belangrijker dan deze wijze van voortplanting is echter de vegetatieve vermenigvuldiging, die als volgt in zijn werk gaat: *Azolla* begint met een takje in één richting te vormen, dit vertakt zich, de zijtakjes vertakken zich op hun beurt, die weer eens en nog eens en zoo gaat het door, den heelen lieven langen zomer. Gelijktijdig sterft *Azolla* echter aan zijn oudste eind af en nu is het gemakkelijk in te zien, dat zoodra dit afstervingsproces de eerste vertakking bereikt, de plant in twee deelen uiteenvalt. Bereikt zij de tweede vertakking, dan worden er vier afzonderlijke plantjes gevormd, enz. Op deze wijze laat zich de verrassend snelle vermeerdering van het varentje verklaren.

Voor wie een microscoop bezit is Azolla een dankbaar object. Niet alleen zijn de groen en rood gekleurde blaadjes met hun kleurloos vliezig randje een juweeltje onder den microscoop, maar het plantje is ook daarom interessant, omdat het ons een geval biedt van symbiose, d.w.z. van samenleving, in dit geval met een andere plant. De blaadjes van Azolla vormen n.l. een soort zak, doordien de randen omgeslagen zijn en in dien zak leeft meestal een uiterst kleine wier-soort, een Anabaena, die zelf ook alweer een fraai object voor den microscoop vormt, doordien haar sierlijke draden precies een rozenkrans gelijken. Welk nut dit samenleven van Azolla en Anabaena voor beide planten oplevert en of het wel enig nut afwerpt, weten wij nog niet.

Doch er is nog meer belangwekkends aan Azolla op te merken, althans misschien op te merken. In Amerika leeft op deze plant een klein snuitkevertje, dat er als het ware onafscheidelijk mee verbonden is. Nu ware het wel interessant na te gaan of deze „Dritte im Bunde” ook in ons land te vinden is. M.

Overstromingen in vroeger tijd.

Dank zij de vriendelijke aanwijzingen van den heer J. Ph. van der Kellen Dzn. waren wij in staat, op de volgende bladzijden eenige prenten te reproduceeren, aanwezig in het Rijksprentenkabinet te Amsterdam, die een indruk geven van enkele der vele waterrampen, welke in den loop der eeuwen ons vaderland hebben getroffen.

Belangstellenden zij een bezoek aan deze verzameling aanbevolen.

Foto C. Steenberg.

HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN ZEEBURG EN
DIEMERDIJK.
SCHOORSTEEN IN DE BALIE VAN HET GEMEENLANDS HUIS.

ALS HET WINTERT . . .

STRENG en meedoogenloos regeert de wintervorst over het aardrijk. Eene dikke sneeuwlaag bedekt de velden en slechts hier en daar vertoont zich een plekje, dat door den wind schoon geveegd, nu voor 't oog een mijlpaal is in de onafzienbare sneeuwvlakte.

Scherp blaast de oostenwind over het land, doch niet minder koud is 't in de bosschen, waar de van blad beroofde struiken en boomen geen enkele schuilplaats bieden aan de woudbewoners.

Lang reeds heeft langoor, de haas, koude en honger geleden, het laatst echter wel 't meest, want de hard bevroren sneeuw gaf hem geen kans om het daar onder bevindende gras op te graven. Wel heeft hij hier en daar van een eikenstruik den bast afgeknabbed en vond hij op zijn weg een ouden koolstronk, doch den honger, den stekenden, altijd knagenden honger heeft hij daarmee niet kunnen bezweren.

En deze vijand is 't dan ook, die hem alle andere vijanden heeft doen trotseeren en in spijt van strooper en jager heeft hij zich dichter bij de woonplaats der menschen gewaagd om op bouwland en in tuinen zich te verzadigen aan de daar ruimschoots voorradige boerenkool en andere groentesoorten.

Wederom is het een nacht vol heldere maneschijn en sterrengeflonker. Opnieuw tooveren hare stralen schitterende diamanten en edelgesteenten op de bevroren sneeuw en nog eens verdikt zich de ijskorst over het watervlak.

Ginds over de sneeuwvlakte beweegt zich een nietige figuur. Snel komt ze nader; 't is de haas, die haar leger in het kreupelhout verlaten hebbende, zich met hongerigen maag naar het boerenkoolveld spoedt. Reeds eenige nachten heeft hij hier een goed maal gedaan, waarop hij den geheelen dag kon teren.

Nu en dan blijft hij even stil zitten, zet de ooren op en luistert of er ook onraad is en dan snelt hij weer voort om zich plotseling op den bodem te drukken als de schreeuw van een nachtuil over de vlakte klinkt.

Sidderend drukt hij zich achter eenige stoppels en durft eerst weer verder te gaan, als reeds lang de stilte teruggekeerd is. Over zijn dichte vacht dansen de manestrallen en verzilveren elk haarpuntje, zoodat 't één glimmen en glanzen wordt.

Bij den hals verdikt zich de pels en 't schijnt wel of hij een boa om heeft voor de strenge koude.

De sterk gespierde achterpooten bewegen zich mechanisch heen en weer, als zit een veer er onder, die tegelijkertijd de pooten opdrukt.

Nu heeft hij de plaats zijner bestemming bereikt. Slechts eene haag scheidt hem van zijn doel.

Omzichtig en angstig nadert hij de haag, kruipt er door, huppelt voorzichtig naar het boerenkoolbed en als hij juist de ooren achteruitgeworpen heeft en wil beginnen met zijn maal, klinkt een schot.

Ernstig verwond, maar voor 't oogenblik nog niet doodelijk, doet de haas een sprong in de hoogte, buitelt over den kop en dan zijne bezinning terugkrijgende vlucht hij, zoo snel hij nog kan, de wijde vlakte op om geheel uitgeput het kreupelbosch aan de overzijde te bereiken.

Met verbrijzelden achterpoot ligt hij hier neder, zich onder den knoestigen romp van eene eikenstruik beschuttende tegen de scherpe koude.

Met angstvol oog staart hij steeds voor zich uit als verwacht hij nog eens den vijand. Het koortsvuur brandt hem in 't lijf en de stekende pijn van de in 't vleesch gedrongen hagelkorrels onthoudt hem elke rustpooze.

Zoo komt de dag en als uit den laaienden gloed van het morgenvuur de zon is opgegaan dwingt weder zijn grootsten vijand hem tot opstaan.

De honger, dien hij des nachts niet heeft kunnen verzadigen, brandt nog smartelijker dan de wondkoorts en ofschoon ineenkrimpende van de felle pijn richt de haas zich op en tracht — zich al voortslepende — eenig voedsel te bemachtigen.

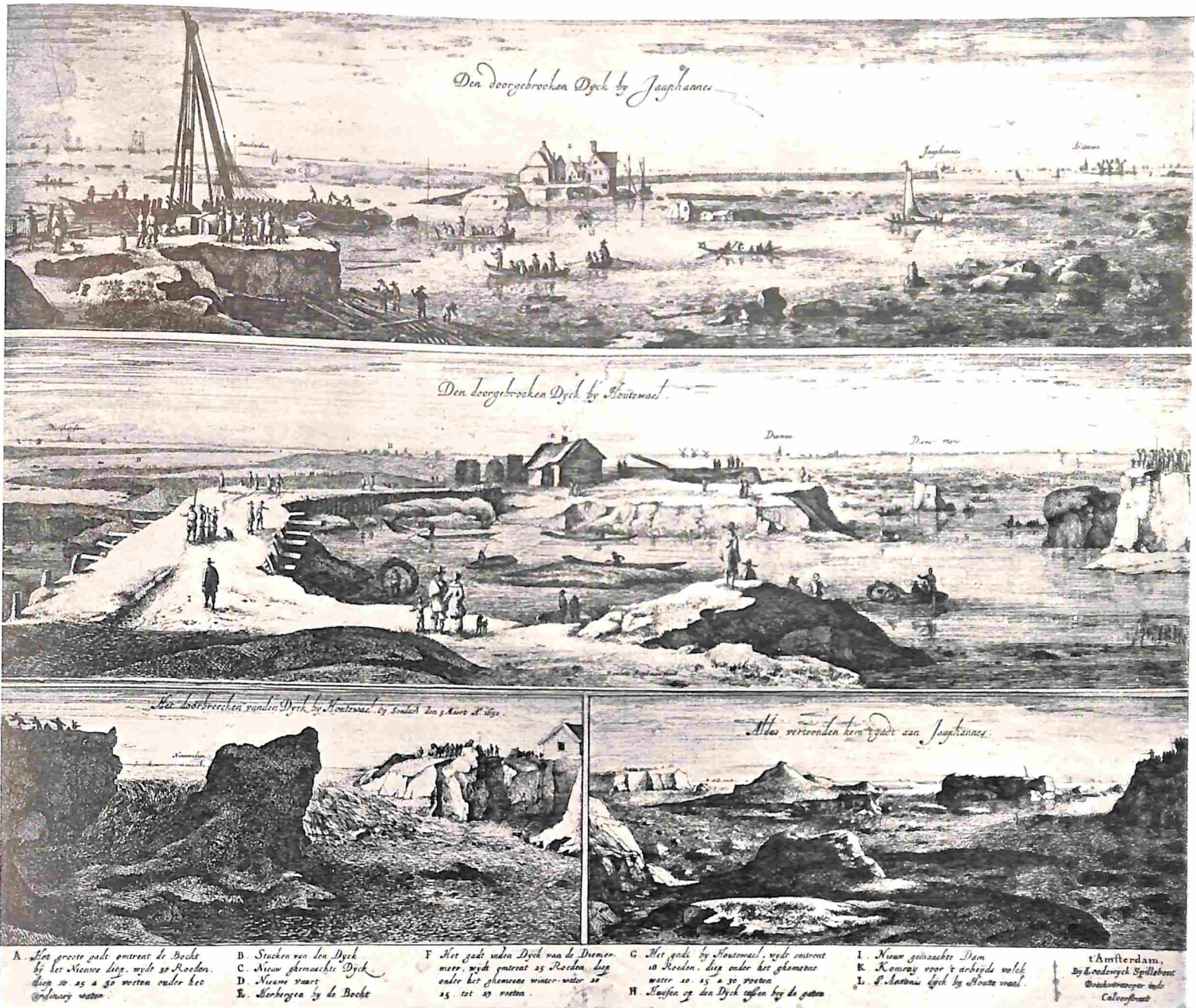
Hiervoor moet hij echter zijne schuilplaats — het kreupelbosch — verlaten en zich op de vlakte begeven. Het geluk is met hem, hier vindt hij een uit de sneeuw te voorschijn komend graspolletje, daar verder ziet zijn oog iets anders, dat eetbaar is.

Al verder en verder waagt hij zich op de vlakte en juist als hij aan terugkeeren denkt, komt een donker schaduwbeeld over de vlakte aanzweven.

Zoo snel hij kan, drukt de haas zich neer, trekt het achterlijf op, zich zoo veel mogelijk verkleinend, legt de ooren plat in den nek en wacht met angstig vreezen op wat zal volgen.

Het schaduwbeeld zweeft echter niet voorbij, doch blijft op een en dezelfde plaats staan en dan klinkt een schrill gekrijsch, dat de haas met doodsangst vervult. Niet voelend de schrijnende pijn van de wonde, niet bemerkend, dat de wonde openrijt achter de boven de sneeuw uitstekende stoppels, vlucht hij en tracht zijne schuilplaats te bereiken. Sneller echter dan de in doodsangst wiens rauw gekrijsch reeds een aantal helpers doet aanrukken. Van alle kanten reppen zij de wieden om toch deel te kunnen nemen aan deze wilde jacht.

Gierend en schaterend scheren de bonte kraaien rakelings over den vluchteling heen, en als een van hen hem met de wieden raakt schiet de haas, door uitzinnigen angst voortgedreven, nog sneller voorwaarts.

OVERSTROOMINGEN IN VROEGER TIJD.

DE DOORBRAKEN IN DEN ZEEDIJK AMSTERDAM—MUIDEN BIJ JAAPHANNES (TER HOOGTE VAN HET TEGENWOORDIGE GE-MEENLANDSHUIS) EN HOUTEWAEI IN MAART 1651 EVENALS THANS, TEN GEVOLGE VAN DEN HOOGEN VLOED, GEPAARD GAANDE MET EEN STERKEN NOORDWESTENWIND. Naar de prent van R. Roghman in het Rijksprentenkabinet.

Een bloedige streep toont het spoor van deze woeste vlucht en diep smelten de warme bloeddruppels weg in de blanke, ongerepte sneeuw.

Nog ver is het toevluchtsoord en de krachten van den haas worden al minder en minder.

Ook zijne vijanden bemerken dit en steeds brutaler worden hunne aanvallen en als eindelijk het uitgeputte lijf niet verder kan en de haas zich vol stervenswee in de sneeuw nederlegt, dan valt de wilde horde op hem aan en sart en plaagt en martelt het afgetobde dier zoolang, totdat de dood het bevrijdt van de ondragelijke smart en waanzinnigen angst, die het de laatste uren heeft moeten verduren.

Onder helsch geschreeuw en gekijf scheuren zij het lichaam vaneen, rijten het vleesch aan stukken en eenige oogenblikken daarna vindt men op het sneeuwveld eene met bloed bespatte en omgewoelde plek, waar slechts een haarplok en eenige beenderen vertellen van den strijd die hier gevoerd is.

* * *

Als het wintert en de vorst de grilligste bloemen op de ruiten toovert, als de snelvlietendste beekjes in boeien geslagen zijn en het donderend geraas van den waterval in zacht murmelen is overgegaan, dan kan men dikwijls over het ijsvlak een schoon gekleurd vogeltje zien scheren, dat onder aanhoudend en schel gepiep in rechte lijn zich voortbewegend, de beekbedding volgt. Fraai schitteren de blauwe en groene vederen, in den zonneschijn scherp afteekenend tegen het helle wit van de sneeuw.

Het ijsvogeltje is mistroostig en 't staat er inderdaad ook hope-loos voor hem bij. Geen enkele open plaats, alles bevroren, zelfs de kolk vóór den waterval heeft zich dezen nacht gewonnen moeten geven en is in boeien gekluisterd.

Hier heeft het tot gisteren nog zich tamelijk wel kunnen verzadigen met de vischjes, die het al duikend wist te bemachtigen. Nu is alles echter dicht en rusteloos vliegt 't af en aan, zich telkens weder nederzettend op den dooden tak boven den waterval, waar het al zoo dikwijls zijne prooi heeft begluurd.

Nogmaals gaat 't op verkenning uit, want de honger steekt en

nijpt, en trekt 't de maag te samen en krampt en krimpt door den krop en wringt zich schrijnend door de ingewanden.

Ha, daar ziet 't een windgat, waarop de strenge koude nog geen ijslaag heeft kunnen leggen. Het ijsvogeltje zet zich op den tak er boven, de zonnestralen spelen op het bontgekleurd gevederde en omgeven het met ontelbare regenboogjes van kleurenspeel.

Plotseling schiet de ijsvogel naar beneden, verdwijnt in het gat en komt enigen tijd daarna met een spartelenden witvisch naar boven. Gulzig verslindt hij zijne buit en loert en speurt al weder naar nieuwe prooi. Nog eens duikt het ijsvogeltje onder en brengt in den sterken bek ook nu een visch te voorschijn. Nog is het niet verzadigd en als eene lichte opborreling in 't water de aanwezigheid, van een visch verraadt, onderneemt 't nogmaals den tocht, maar komt niet meer boven.

Het kleurenspeel heeft opgehouden, de doode tak boven den waterval blijft ledig; het windgat heeft zijn offer geëischt en als het ijs langzamerhand verdwijnt zullen eenige blauw en groen gekleurde vederen, onder den kant gespoeld, de plaats aanwijzen waar het ijsvogeltje den doodstrijd streed en smartelijk omkwam bij zijne pogingen om het windgat weder te vinden.

* * *

Als het wintert en de bleeke, volle maan hoog uit de lucht hare stralen naar de aarde zendt, beschijnt ze ook de wijde ijsvlakte der zee. Glimmend en glanzend, als gepolijst, blinkt de bevroren waterspiegel zoo ver 't oog maar zien kan.

Trillend en dansend spelen de stralen der maan hun nachtelijk spel daarover en eene doodsche rust zweeft over de zee.

Een scherpe kreet verscheurt de stilte van den nacht.

De wilde zwaan zoekt naar water.

Reeds dagen lang heeft hij nu hier, dan daar vertoefd en steeds werd de watervlakte minder, totdat ten leste de geheele zee vol ijs zat en hij nergens eene plaats overhield om te zwemmen en voedsel te vinden.

Op 't land durft hij niet meer te komen, want de vele aanslagen van jagers hebben hem schuw gemaakt.

Reeds moesten zijne metgezellen zulks met den dood bekoopen en nu zwerft hij eenzaam en alleen over de zee, zoekend naar eene

kleine ruimte water. Honger en dorst verscherpen zijn blik en als zijn oog eindelijk eene lichte trilling op de ijsvlakte ontdekt, schalt een jubelkreet door den stillen nacht. Een driehoekig gat, waar de spieringkloppers even te voren hun geluk beproefd hebben, biedt de zwaan het zoo zeer verlangde voedsel.

Oververmoeid strijkt hij op het ijs, loopt naar den waterkant, lescht gretig zijn dorst en begeeft zich dan te water om al dompelend en plassend eenig voedsel te bemachtigen.

Een weinig wier, door de netten naar voren gehaald, wordt gretig verslonden en eindelijk legt hij den kop naar achteren in de nekholte en sluimert in.

Strenger nog dan voorheen heerscht de wintervorst, eene alles verstijvende koude medevoerend blaast de oostenwind over de uitgestrekte vlakte.

Aan de zijden van het watergat groeit een ijslaagje, over het water schilfert een vlietje. De zwaan slaapt door en bemerkt niet, dat de vijand hem langzaam maar zeker de boeien aanlegt.

Als de morgenstond aanbreekt en met het opkomen van de zon de koude nog feller wordt en met speldenprikken de lucht als beladen schijnt, dan verdikt zich de ijslaag en is de zwaan gevangen, daar waar hij redding verwachtte.

Wanneer de visschers van hun vangst terugkeeren, zien ze de witte gestalte en verwonderen zich, dat deze bij hunne nadering niet vlucht. Forsch de wiken bewegend en met kracht van zich afslaand, verdedigt de zwaan zich eenige oogenblikken, doch moet zich ten laatste overgeven om gevangen te worden medegevoerd en als curiositeit bekeken te worden in het visschersplaatsje, waar de mannen thuis hooren.

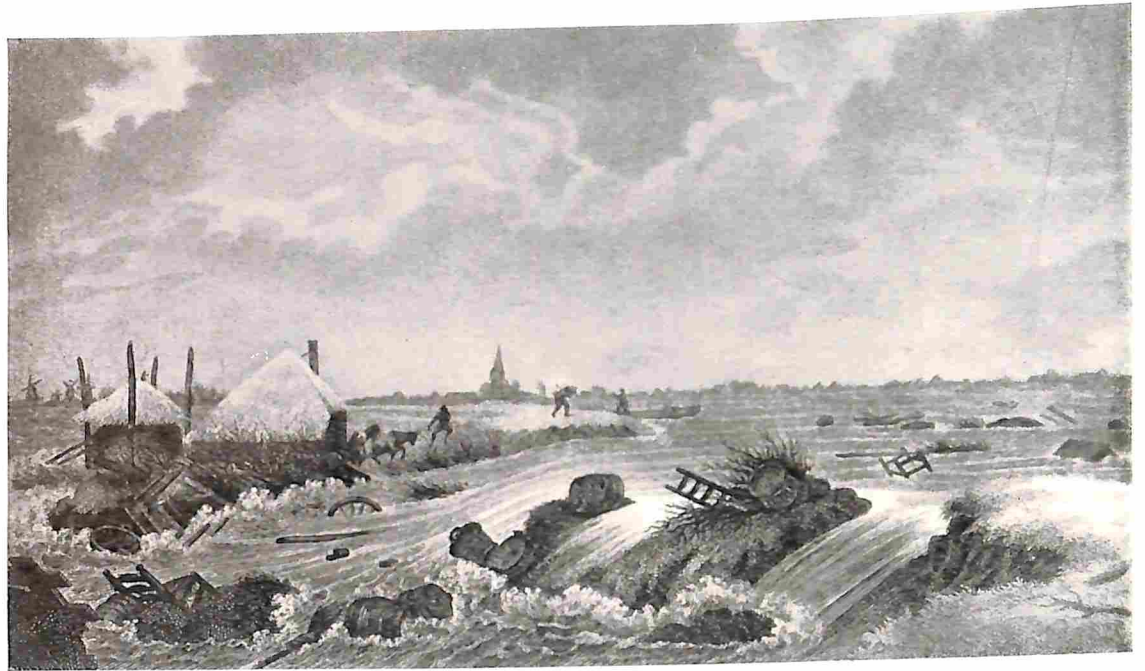
Als het wintert... ja, dan sterven velen van honger, dan komen velen om, omdat de strijd ongelijk is.

H. E. KUYLMAN.

BOEKBESPREKING.

De Wonderbouw der wereld. De grondslagen van ons sterrekundig wereldbeeld, populair uiteengezet door Dr. A. Pannekoek. Amst. van Looy, 1916. Prijs f 2.90, gebonden f 3.50.

Ondanks zijn 406 blz. behandelt dit boek maar een klein deel van wat wij de wereld noemen, zelfs maar een beperkt deel van het zonnestelsel. Over de kometen, de vallende sterren, de maan-

OVERSTROOMINGEN IN VROEGER TIJD.
HET DOORBREKEN VAN DEN DIJK VAN DE WIJDE WORMER, IN DEN MORGEN VAN
6 FEBRUARI 1825, GEZIEN VAN PURMERLAND.

Naar een tekening in het Rijksprentenkabinet.

bergen, de ringen van Saturnus geen woord; de wachters der planeten worden nauwelijks genoemd; geen enkel hoofdstuk uit de astrofysika wordt aangeroerd. De schrijver heeft zijn kracht en die van den lezer willen bewaren voor eenige weinige kwesties: de algemeene hemelverschijnselen, de beweging der planeten (incl. de aarde) en van de maan en de verklaring daarvan, de aantrekkingskracht. Natuurlijk kon hij nu hier en daar zeer uitvoerig zijn, en het is bewonderenswaardig, hoe uitvoerig hij durft zijn en hoe het hem ondanks de langzaam stap voor stap voortgaande redeneeringen gelukt, boeiend te blijven. Dit is mede te danken aan een verzorgde taal en aan de origineele en zeer duidelijke figuren (138 stuks). Bijzonder geslaagd lijken mij de hoofdstukken waarin geschetst wordt, hoe langzamerhand, door den arbeid van Copernicus en Galilei, van Tycho Brahe en Kepler, het stelsel van Ptolemaeus verdrongen wordt door onze wereldbeschouwing. Zoo ook de mooi geschreven § 45 over het wezen der aantrekkingskracht, en de beschrijving der planetenbewegingen aan den hemel (§§ 24 en 25). De uitvoerige kaart achter in het werk moge velen uitlokken tot eigen waarneming, waarvan de schrijver terecht de groote bekoring roemt (blz. 109).

Het boek volgt een geheel andere methode dan het bekende werk van Kaiser-Oudemans. Ook het boekje van Van der Bilt (door Pannekoek niet genoemd), hoewel in veel opzichten van eigen opzet, gaat toch uit van het denkbeeld dat men het beste doet, den lezer kant en klaar de uitkomsten der sterrekundige Wetenschap voor te zetten. Dr. P. wil hem daarentegen stap voor stap hetzelfde proces laten doormaken, dat in den loop van vele eeuwen de menschheid heeft doorgemaakt, en daarin slaagt hij over het geheel genomen wonder wel, ofschoon hier en daar, vooral in de eerste hoofdstukken, toch wel eens de vraag opkomt, of het misschien wenschelijk geweest zou zijn, den lezer *niet alles* zelf te laten vinden.

Het is in zeker opzicht een verdienste van het boek, dat alle vaktermen vermeden zijn. Echter aan den anderen kant ook weer jammer. Het kan den lezer een aangenaam houvast geven, als hij, over de veranderlijkheid van het etmaal lezende, den term *tijdsverrekening* ontmoet, die hem wellicht al bekend is.

In zeker opzicht is het boek toch nog iets of wat ongelijkslachtig geworden. Tegenover de zeer groote uitvoerigheid van de eerste hoofdstukken staat een nog al beknopte behandeling van de moeilijke kwesties der maanstoringsen en der precessie; ik vrees, dat deze kwesties velen niet duidelijk zullen worden. Zijn eigenlijk de evectie, de voortgang van het perigeum en de teruggang der knoopenlijn wel populair te behandelen? Ik twijfel er aan.

Maar dit zijn kleine bezwaren. Alles samengenomen is het boek van Dr. P. een zeer groote aanwinst voor onze populaire wetenschappelijke literatuur en kan het elken belangstellende in de sterrekunde warm worden aanbevolen. A. A. N.

OVERSTROOMINGEN IN VROEGER TIJD.
AANKOMST VAN NOORD-HOLLANDSCHE VLUCHTELINGEN TE AMSTERDAM NA DE
OVERSTROOMING OP 5 FEBRUARI 1825.

Naar een prent in het Rijksprentenkabinet.

OVERSTROOMINGEN IN VROEGER TIJD.
HET OVERSTROOMDE KATTENBURGERPLEIN TE AMSTERDAM, IN DEN MORGEN
VAN 15 NOVEMBER 1775. Naar een gravure in 's Rijksprentenkabinet.

Zeer korte Oorlogsverhalen.

Williams, vóór den oorlog de gevierde clown en gymnast van een Fransch circus, bevond zich vooraan in den strijd op het Fransche front en hielp er op zekeren dag de Duitschers te weren uit de puinhoopen van wat eens een dorp was.

Een Duitsch snelvuurgeweer was ergens onvindbaar verdeckt opgesteld en bestreek de uiterste loopgraaf der Fransche stelling met een allernoodlottigst zijvuur. De positie werd hachelijk. — Kon er maar eens iemand ginds bovenop klimmen om uit te kijken, dan hielden we het wel! zei de bevelvoerende officier, en wees naar het gehavende overschot van een negen meters hoogen schoorsteen, dat de dorpsruïne beheerschte. Doch wie zou zich bloot durven stellen aan het dubbele gevaar van een klimpartij tegen zulk een wankele hoogte op, onder het kruisvuur van vijandelijke geweren? Williams bood zich aan voor de onderneming, de officier haalde zijn schouders op, schroomde den man schier nutteloos in den dood te zenden, doch de ex-clown ontdeed zich kalm van zijn zware jas, hing zijn geweer over den schouder en ondernam de klimpartij met alle omzichtige vlugheid van een kat. Steenstukken en kalk brokkelden weg onder zijn tastende voetpunten of handen, toch werkte hij zich rustig omhoog. Zijn kameraden bespieden ademloos de stoute onderneming, dachten ieder oogenblik den man te pletter te zien vallen. Doch hij viel niet en lag weldra over den schoorsteentop gebukt, waar zijn verkennersblikken spiedend over de stellingen heen konden gaan. Met ware doodsverachting trotseerde Williams het vijandelijke lood, dat suizend en fluitend om zijn hoofd gonsde. Daar schreeuwde hij een juiste aanduiding naar omlaag over de opstelling der mitrailleuse, nam toen zijn geweer van den schouder en schoot zijn patronenvoorraad af naar de bedieners van dat Duitsche machinegeweer, al beefde en trilde de wrakke schoorsteen ook onder hem bij ieder schot. Het duurde niet lang of de vijandelijke mitrailleuse was tot zwijgen gebracht, waarna de ongedeerd gebleven Williams tot elks verbazing zijn geweer naar beneden wierp, om als voor een koenen circussprong, — waarbij echter vangnetten ontbraken, — op een zes meters lager gelegen dak te wippen en daar met een salto mortale af te duikelen.

— Mijn nieuwste creatie: De sprong des doods! riep de onverschrokken clown en maakte het dwaze kushandgebaar, dat in den zaagmeelcirkel thuis behoort. Toen schoot hij kalm zijn jas aan en hernam zijn plaats in de loopgraaf.

* * *

Waar blijven toch de in 't wild levende vogels der uitgestrekte terreinen, waar zoo lang de oorlog woedt? Natuurlijk doen al die geweldige kanonnades en de

aanwezigheid van groote menschenmassa's in het anders zoo rustige, landelijke gebied zich geducht gelden voor de wilde en tamme dieren en vele trachten zich zoo ver mogelijk van die onheilsplekken te verwijderen of gaan met oude levensgewoonten breken. Opmerkelijk zijn echter de verkregen bewijzen van verscheidene vogels voor hunne gehechtheid aan nestplaatsen, terwijl ook in dezen oorlog het aanpassingsvermogen der kleinere zangvogels aan de nieuwe toestanden in hun omgeving, hoe ongunstig ook, verbazend groot bleek. Na de eerste heftige schokken en de groote storingen in hun zoo rustig vogelbestaan, hervatten de meeste gevederde zangers hun gewone leven, gebonden als ze zich achten aan hun eenmaal gekozen voedselgebied en nestplaats. Eenden, duiven en hoenders, maar ook musschen, spreeuwen en lijsters bleven midden in het door den oorlog geteisterde gebied hun alledagsleven leiden en zoo kan men vaak, tusschen de losbarstende salvo's van het zware geschutvuur in, leeuwerikenzang waarnemen. Ons doet dit denken aan de gevallen, waarin b.v. roodstaartjes hun nestje bouwden onder een spoorrail, waarover dagelijks tientallen treinen met donderend geraas zich bewogen, ander

voorbeeld van aanpassing aan ongunstige invloeden op eenmaal gekozen verblijfplaats.

* * *

Ieder heeft de plaatjes gezien van ooievaars, gekiekt op hun oude nest in het oorlogsgebied, al was er van de vroegere woning, waarop hun nest placht te liggen, slechts een ruïne meer aanwezig. Toch zijn uit het voor deze steltloopers voedselrijke terrein in de Masurische meren tal van ooievaars met kraanvogels en reigers verhuisd naar rustiger oorden in Oost-Pruisen, om daar den verderen zomer door te brengen, waartoe ook de geringe waarborgen voor een gelukt broedsel het hunne zullen hebben bijgedragen.

Gouden jaren beleven de kraaien, welke om en op de slagvelden van de verschillende fronten zich in groote vluchten verzamelden en zelfs hun wintertochten naar zuidelijker streken verzaakten om den rijkdom van hun afschuwelijk voedselgebied in het Noorden te genieten.

Ach! wel gruwelijk is de achtergrond van onze kleine oorlogsverhalen! Het is nog altijd, zooals Southey den ouden Kaspar in „the Battle of Glenheim” zuchten deed:

For things like that, you know, must be
At every famous victory....

G.

OVERSTROOMINGEN IN VROEGER TIJD.
HET DOORBREKEN VAN DEN ST. ANTHONISDIJK BUITEN AMSTERDAM, TEN GEVOLGE
VAN EEN HOOGEN VLOED MET STERKEN NOORDWESTENWIND, OP 5 MAART 1651, BIJ
WELKE GELEGENHEID HET WATER NOG 3 DUIM HOGER WERD BEVONDEN DAN IN
DEN BEKENDEN ALLERHEILIGENVLOED VAN 1570.
Naar een gravure door P. Nolpe, naar W. Schellinckx in 's Rijks Prentenkabinet.

Foto C. Steenbergh.

HAAGSCHE HOFJES. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP.
DE REGENTEN-ZAAL.

HAAGSCHE HOFJES.

IV. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP. (Slot). 1)

DEN 29en October 1674 werd de gevraagde autorisatie verleend.

Het was dus in die luttele jaren sedert de stichting van het hofje wel vèr gekomen.

Geen kapitaal meer, schuld aan alle kanten, niet eens de turf, welke bij testamentaire beschikking aan de bewoners van het hofje moest worden verstrekt, betaald.

Ten deele mag dat nu geschoven kunnen worden op de ellendige tijdsomstandigheden, grootendeels is het wanbeheer echter de schuld van dezen desolaten toestand, waarvan de basis al was gelegd door den veel te duren bouw waardoor het hofje al dadelijk met 'n overmatigen schuldenlast was bezwaard. Die schuldenlast was gestadig door groei; van vermindering door aflossing was geen sprake. En zoo moesten de regenten al spoedig weer verzoeken om een autorisatie — welke hun 14 Oct. 1678 werd verleend — om publiek te verkoopen zooveel landerijen als een som van zestien duizend gulden zouden opbrengen.

Evenwel de schuldenlast drukte met nog ruim zes en dertig duizend gulden op het hofje. Er was f 21.194 gewone schuld en f 14.000 schuld „wegens een straet bij den Magistraet van die Hage geordonneert” en daar de regenten, die toen waren P. J. van Spangen en Andraes van Strijen, secretaris van den Hove van Holland, die schulden niet konden betalen, „vermits 't weynig inkomen, dat sy Supplianten, van de vaste goederen, het voorsz. Godtshuys toebehoorend, zijn perciperende”, terwijl de schuld moest worden afgelost, verzochten ze maar weer aan het Hof van Holland verlof om vaste goederen van 't hofje te verkoopen.

En het Hof, ziende dat er toch niets anders op zat, verleende 17 Juni 1681 maar weer autorisatie om zooveel goederen te verkoopen als noodig waren om alle schuld af te doen.

Zoo sukkelde men door, tot in het eerste derde der 18e eeuw. De Riemer in zijn „Beschrijvinghe van 's-Gravenhage” kon zeggen: dat „dit Hofje, 't geen zoo mildelijk, en met zooveel heerlijke goederen door den fondateur was begiftigt, binnen zoo weinige jaeren tot dien staat is geraakt, dat niet alleen alle de Regalia, die de bewoonders quamen te genieten 't eenemale zijn opgehouden, maar dat de Regenten, zoo ze het zelve in staat wilden houden, hebben moeten besluiten, om de huisjes, die voorheen ter liefde Gods aan arme menschen te bewonen werden gegeven, jegenswoordig voor zekeren prijs aan particuliere huisgezinnen te verhuuren”.

In 1799 — dit blijkt uit een memorie van het In de Betouproces — bezat het Hofje van Nieuwkoop nog een boerenwoning „De Horn” bij Weesp benevens generaliteits en Hollandsche obligaties en losrenten alsmede particuliere goederen in 't voormalige gewest Holland.

1) Vervolg van bladz. 33.

In den Franschen tijd heeft het hofje, zooals veel, ernstig gevaar gelopen. Men wilde het tot hospitaal inrichten. De architect Noordendorp kreeg van de Stassart order een rapport uit te brengen, wat hij 26 October 1812 deed. Daarin verklaarde hij dat het hofje niet voldeed aan de eischen, welke gesteld moesten worden aan een hospitaal voor 1000 bedden. 't Moest worden vergroot en verbouwd. Een deel moest worden afgebroken en herbouwd; achter het groote gebouw (de regentenzaal? — de teekening welke bij den brief d.d. 4 Maart 1813 behoort, waarin hij een afschrift van het rapport aan den maire van de goede stad Den Haag uitbrengt, ontbreekt in het gemeente-archief) moesten 19 huisjes geamoveerd worden en aangetrokken, zoodat er een zaalcomplex van 329 voet lengte en onstond, etc. Dat zou f 407.780 kosten, waarbij het hofje zelf op niet meer dan f 32.000 werd getaxeerd — het had n.b. bij den bouw meer dan een ton gekost — en de 19 huisjes er achter op f 21.000. Van het voornemen is niets gekomen — gelukkig.

* * *

De Riemer vond het Hofje van Nieuwkoop zoo groot, zoo fraai en aanzienlijk, dat hij niet wist dat er in geheel Nederland een wedergade gevonden werd. Nu groot is 't, ontegenzeggelijk 't grootste van Den Haag; aanzienlijk doet 't aan, d.w.z. zeer deffig, door den bouwtrant, fraai is het ook, doch niet zoo schilderachtig als 't Hofje Van Wouw of het Heilige Geesthofje. Dáár vindt men steeds schilders, die de schoonheid ervan op het doek trachten te brengen — het Hofje van Nieuwkoop is véél strenger. Strak zijn alle lijnen, streng vierkant zijn alle hoeken, er ligt een sluier van onaandoenlijkheid door voornaamheid over, terwijl juist de genoemde beide andere hofjes iets prettig-intiems hebben.

De hoofdingang tot het hofje dat 'n kolossalen blinden muur heeft van niet minder dan 958 voet, zich uitstrekkende langs drie straten, een blinde muur met talloze blinde ramen, ligt aan de Prinsegracht. Ze wordt echter nooit gebruikt; steeds zijn de gele deur en het hooge hek gesloten. Slechts eens heb ik ze open gezien toen er een gasbuis onder daar gelegd moest worden. Is het gehele hofje van gewone baksteen, dit poortgebouw is van hardsteen, vies grijs geschilderd. De voorgevel van het poortgebouw heeft aan weerszijden der deur twee Ionische zuilen, welke een breede architraaf dragen. Op deze architraaf staan twee engeltjes, die een cartouche teneeren. Wat er op deze cartouche heeft gestaan, 'n knappe jongen die 't zien kan, want in den Franschen tijd zijn de wapens er glad afgehakt. Restauratie schijnt te veel geld te kosten, dat men liever besteedt aan het om de zooveel jaar opsauen van den gevel van het poortgebouw met gele verf en van de kolommen met grijze dito — een daad welke de straatjeugd telken keere belooft door dadelijk haar vernielende krachten er op te beproeven en staaltjes van haar schrijfkunst er op te leveren. Hier en daar heeft ze zelfs alle verflagen weten weg te krabben zoodat de steen bloot ligt — de verf blijkt er een centimeter dik op te liggen. Ook boven de kroonlijst heeft dit poortgebouw een groote cartouche, welke op die lijst rust. Twee engeltjes houden het vast met een hand, terwijl ze in de tweede een bloemfestoet hebben. Een guitig cupidootje kijkt uit het cartouche, waarboven 'n grootere engel met bijzonder bolgeblazen gezicht zijn vleugels uitgeslagen houdt. Op deze cartouche zijn zeer duidelijk de sporen van den schendenden steenhouwershamer, welke haar vernielde, nog te bekennen. Ook op de foto (zie bladz. 33). Naar een oude gravure aantoonen zijn in dit cartouche aangebracht geweest de wapens van den heer van Nieuwkoop en zijn echtgenoot — dezelfde welke in hardsteen, uitstekend geconserveerd, onder de ramen der eerste verdieping van het regentenhuis, boven de drie groote bogen van de arkade zijn ingemetseld. De geest der vrijheid, gelijkheid en broederschap heeft echter niet gedoogd dat ze in 't poortgebouw te kijk bleven. Die aan de regentenzaal zijn waarschijnlijk aan de vernielzucht ontsnapt omdat het hofje zoo stilletjes voortdroomend van de eigenlijke stadsbeweging lag afgesloten en in het geheel niet opviel. Vermoedelijk ook nooit zoo'n woedenden vrijheidsman gezien heeft.

Het poortgebouw is verbonden aan twee hoekpaviljoenen, welke naar de afbeelding duidelijk toont, heel eigenaardig zijn geconstrueerd met die groote boog en de zichtbare balkenlaag. Ter weerszijden staan dertig huisjes „uitermaaten net geschikt en gebouwt” onder een doorgaand zadeldak aan een breed beklinker gangpad. Elk huisje bestaat uit een boven- en een benedenvertrekje, „zeer beknopt en commodieus” gemaakt, „hebbende ieder zijn kelderken en ander gemak”; in dit opzicht overtreft dit hofje alle andere, daar de andere huisjes slechts een kamertje en een zoldervertrekje hebben.

In elk der vier hoeken van het hofje vond men vroeger een zware gemetselde pomp „en daarnevens een heimelijk gemak of gemeen secreet tot gerief van de inwonende luiden”. De huisjes staan rondom een ruim open veld „in tuintjes tot vermaak en gebruik der inwonende luiden verdeelt” en door heggen gescheiden. Vroeger liep er een kruispad door met op het middelpunt „een verheven steenen bornput pedestaalswijze tot gebruik van de bewoonders opgeregt, welke zeer fris en zoet waeter op” gaf. Nu is die fraaie pomp verdwenen — er voor in de plaats is gekomen, horribele dictu, 'n meer dan affreus W.C. gebouwtje. Behalve dat het ding zelf méér dan foieleelijk is, beneemt het 't uitzicht van de hoofdingang op de regentenkamer, d.w.z. het fraaiste kiekje van heel het hofje.

Die regentenzaal is een gebouw op zichzelf. Zwaar, massief,

en toch goed harmonisch van lijn verheft ze zich op een vijftal bogen, drie groote en twee kleinere, welke een overkluisde galerij vormen. Het aardige achtkantige koepeltje steekt kittig op het puntdak uit boven heel de omgeving, terwijl boven het vóórdakraam een fronton is aangebracht met een cartouche: 1661.

Boven de groote bogen der galerij zijn de reeds besproken hardsteenen familiewapens ingemetseld.

Naar die regentenzaal voert een trap van twee armen met gedraaide balusters. De zaal, welke een houten koepelzoldering heeft, is de prinses onder hare zusters, welke met haar vergeleken asschepeesters zijn. Ze heeft n.l. een monumentalen houten schoorsteen met gebeeldhouwde zuilen en een zich langs de wanden voortzettend hoofdstel, met daarboven 'n cartouche met opschrift.

'n Afbeelding kan ik er helaas niet van geven. De schilder Van Konijnenburg, wiens atelier de zaal is, beschouwt haar n.l. als een intiem vertrek, uitsluitend voor hem alleen. Zijn voorganger in de huur was de beeldhouwer Charles van Wijk en voor „Pulchri Studio” zijn eigen home bezat, had het daar zijn penaten. Ook de Raad heeft kans gehad er te worden ondergebracht nadat het „hol”, de bijnaam van de oude zaal in het Stadhuis, was afgekeurd, en men naar een nieuwe vergaderzaal moest omzien. Het is er echter niet van gekomen.

Vroeger stond de regentenzaal niet los met enkel een klein huisje ter weerszijden, als onder haar machtige beschutting. Toen liep deze vierde zijde ook geheel door. Maar toen in het laatste kwart der vorige eeuw een beetje geld over was, wilde men het hofje uitbreiden. Men kocht 'n reep grond achter de regentenzaal aan, aan weerszijden werd een huisje weggebroken en een doorgang gemaakt naar het nieuwe gedeelte... dat geheel uit den toon valt. Den naam van den architect zal ik maar verzwijgen, de huisjes welke absoluut niet passen bij het hofje zijn sedert 1886 aanklachten genoeg tegen hem. Hij heeft er dubbele woningen van gemaakt, en beneden boven, met trapgeveltjes en zandsteenen afdekkingen — terwijl aan het oude hofje behalve aan de poort geen enkel brokje zandsteen of hardsteen is te bekennen, niets dan pure, mooi verweerde baksteen. Alsof die verknoeiing nog niet genoeg was bereidde de architect den bewoners van de nieuwe huisjes in de hoeken nog een verrassing. Hij maakte er een afgedekt portaal waardoor de toegang, speciaal naar de bovenwoning zoo donker is als de nacht. Bij wijze van proef wilde men dat bij het eene verhelpen door die bedekking weg te nemen, met het gevolg, dat nu als 't sneeuwt, het portaal en de toegang geheel dichtsneeuwen. 't Een is al net zoo ongelukkig als het ander. En de reputatie van den architect is er niet door vergroot.

De achterpoort, waarmede men „uit den tuin der Regenten in de nieuwe Warmoesstraat of zoo genaamde Slop van de drie Boeren komt” — de gewone toegang — draagt in het kopstuk het wapen van De Bruin. Boven de deur staan in een cartouche uitgehouwen de volgende regels van Horatius (Lib. 2. Carm. Od. H. vers 13).

Vivitur parvo bene ubi Gratuitum
Splendet In Mensa Tenui Salinum.

(Uit den eersten regel is 't woord paternum na ubi weggelaten) welke De Riemer vrij aldus vertaalde:

Een mensch kan, haast vergenoegt, wel met een kleintje leven,
Daar hij een zoutvat heeft van aardewerk of tin,
Op zijn geringen disch uit gunst voor niet gegeven.

Het om niet geven is al lang uit. Er moet 'n klein poosje zijn geweest dat de geldmiddelen in iets beteren staat hebben verkeer, zoodat het wonen gratis kon geschieden, — de nieuw-bouw wijst er ook op — maar nu moet er weer huur worden betaald door de weduwen of moeders met dochter, al is 't maar / 20 per jaar. De bewoonsters moeten katholiek zijn.

* * *
Elbert van Isendoorn werd als regent opgevolgd door zijn in 1727 geboren kleinzoon uit zijn tweede huwelijk Jan Hendrik Josephus van Isendoorn à Blois, heer van Cannenburgh en Vaassen. Toen deze in 1800 overleed, was zijn zoon nog maar 16 jaar, reden waarom zijn weduwe Charlotte Freiin von Venningen hem als regent opvolgde. Na haar dood in 1822 kwam het regentschap aan Frederik Carolus Theodorus van Isendoorn à Blois, heer van Feeny, Vaassen en Cannenburgh, die in 1865 overleed. Nu is regent de heer E. A. M. ridder De van der Schueren, die als zoodanig zijn vader is opgevolgd, die op zijn beurt door bloedverwantschap die functie had overgenomen.

Overneming verboden.

CAREL HANSEN.

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

RICHARD WASHBURN CHILD.

(Geautoriseerde vertaling).

VIERDE BOEK.

V. WEDEROM EEN SLUIPENDE GEDAANTE.

ALS hij nog één dag langer in huis was gebleven, zou ik hem alles verteld hebben. Dat hij heenging was een mysterie voor me. Ik wist niets anders dan dat mevrouw Estabrook zei, dat zij hem verzocht had te gaan en dat hij wás gegaan. De voordeur was dien morgen nauwelijks achter hem dichtgevallen, of zij riep mij bij zich.

Ik zal haar gezicht van toen nooit vergeten. Zij zat in dien grooten stoel die overtrokken is met gebloemd cretonne, en haar gezicht was zoo bleek als een pas-gestreden servet. Het was zoo bleek, dat het niet werkelijk geleek, maar meer leek op 't een of ander visioen, dat opkomt en een oogenblik blijft en dan weer vervaagt. Haar handen rustten op de leuning van haar stoel, net als die Egyptische koningen, die uit albast gehouwen zijn, en die je in museums ziet. Ze had een koningin van een van die oude rijken kunnen zijn waar je wel van leest in de boeken. 't Was alsof ze 't rumoer van den slag had gehoord en haar leger vanuit de ramen van het paleis had zien terugtrekken, en een scherp dolkje in haar borst gestooten had om niet levend in handen van den vijand te vallen. Het ging me door m'n hart te zien hoe mooi ze was — en hoe vreeselijk!

„Margaret”, zei ze tegen me, terwijl ze tusschen iedere twee woorden even wachtte. „Margaret”.

„M'n kleine meisje!” riep ik, vergetend hoeveel jaren er al sedert dien tijd achter ons lagen. En ik viel op mijn knieën naast haar neer.

„Sst! sst!” zei ze. „Ik heb je hulp nodig. Er is iets vreeselijks. Je moet je kalm houden”.

„En wat kan ik dan doen?” vroeg ik.

„Dit — wat ik je vertellen zal”, antwoordde zij met haar oogen vast op de mijne gericht. „Stuur al de anderen het huis uit — maar voor ze gaan wil ik dat alles uit deze kamer gehaald wordt — al de meubelen, al de kleeden, al de schilderijen. De gordijnen moeten overal worden neergelaten, en de deuren gegrendeld. In drie weken mag er niemand over den drempel komen en in dien tijd moet jij hier blijven — in huis. Gedurende dien tijd zal meneer Estabrook hier ook niet komen, en tegen alle anderen moet ie zeggen dat hij uit is en dat ik ook uit ben, — of ziek, — of wat

Foto C. Steenbergh.

HAAGSCHE HOFJES. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP.
DOORKIJKJE DOOR DE ZIJKPORT (DE GEWONE INGANG).

je maar het beste lijkt. Je mag nooit in de buurt van mijn gesloten kamerdeur komen, tenzij ik je roep”.

„Maar, mevrouw Estabrook!” riep ik uit, met bevende lippen. „Wacht nog even”, zei ze. Er lag iets in haar oogen dat me een gevoel gaf alsof ze me doorboorden. „Kom ieder morgen aan mijn deur. Breng me dan een glas melk. Tik aan. Als ik niet antwoord, laat de deur dan openbreken! Meer heb ik niet te zeggen. Heb je het begrepen?”

„De hemel zij ons genadig!” riep ik uit. „Zeg me toch wat dit alles te beteekenen heeft. Is u krankzinnig?”

Zij legde haar zachte hand een oogenblik tegen mijn wang. „Neen”, zeide zij, met een stem, die zoo hard werd als staal. „Doe zooals ik gezegd heb. Doe het terwille van ons aller leven!”

Toen geloofde ik dat ze goed bij haar verstand was. Er was iets in haar oogen, zooals ik al gezegd heb, dat een tijger zou getemd hebben. Ik stond op. Ik deed alles precies zooals zij het gevraagd had. Al de meubelen werden de kamer uitgehaald tot deze zoo kaal leek als een huis dat je in December huurt. Er lag niets op den vloer dan een matras, en dan stond er nog een stoel, die daar volgens haar bevel was blijven staan. Ik stuurde de meiden weg, met de boodschap dat ze over drie weken terug moesten komen. Eindelijk, toen alles klaar, en ik alleen was, en als een geest met een bedrukt gezicht door het huis dwaalde, ging ik de trap op naar haar kamerdeur. Ze was op slot! En van dat oogenblik af heb ik haar gezicht niet meer gezien.

Ik kan met geen woorden zeggen wat ik in die dagen van wachten heb doorgemaakt. Ik weet alleen dat het net een vreeselijke droom is geweest — een van die droomen die je het zweet op je voorhoofd doen komen van het worstelen om wakker te worden of te schreeuwen of het ding, dat je doet stikken van je borst of longen af te werpen. En toch, niettegenstaande alles, heb ik trouw gedaan wat me gezegd werd.

Al de bezoekers die kwamen heb ik weggestuurd. Iederen morgen ben ik naar de deur van de kamer van mevrouw gegaan om haar orders, die ze door de deur heen gaf, in ontvangst te nemen. Dag aan dag heb ik door de leege, stille kamers beneden gedwaald, of in de bibliotheek gezeten waar ik probeerde te lezen, en heb ik zitten luisteren naar het loopen van iemand in die vreeselijke kamer boven, terwijl ieder uur omkroop, alsof de wijzers van de klok net zoo hard weer terugliepen als dat ze vooruitgingen. En dan hield het loopen boven op, en ging de klok op de schoorsteenmantel met z'n eeuwigdurend getik door. En als ik scherp toelisterde kon ik de groote klok in de gang hooren, die begon mee te doen alsof het een duet was. Dan viel die op de boven-voorkamer ook in, en daarna die in de keuken, totdat 't net was alsof er honderd schrijfmachines tegelijk bezig waren en je d'r half dol van werd.

En ik hoorde ook stemmen nu en dan. 't Was alsof er stemmen in de vestibule fluisterden, alsof iemand bezig was menschen te verwelkomen die op een begrafenis kwamen, en dan weer was het alsof ik stemmen hoorde in het sousterrain, en dan weer was er een gemompel, net alsof er een heeleboel stemmen tegelijk praatten in de een of andere kamer ver weg. En dikwijls was 't niet enkel verbeelding. Ik hoorde echt praten in de kamer van mevrouw.

Ik kreeg langzamerhand 't idee, dat 't mevrouw's stem niet meer alleen was. Er scheen nog een ander met haar in gesprek te zijn. 't Was alsof er een vreemde stem zacht sprak — een stem die ik nog nooit gehoord had. Ik sloop naar boven de gang af, en luisterde. Alles was stil. Alles was stil, maar niettegenstaande dit begon ik toch een gevoel te krijgen, dat er meer dan één persoon aan den anderen kant van die dikke, witte paneelen was. Ik wist wel dat het dwaasheid was zooiets te denken, maar ik begon toch het idee te krijgen, dat er nog een ander — een vrouw of een praatgraag kind — bij haar was achter die gesloten deur.

Toen dit onmogelijke idee me eenmaal te pakken had, deed ik al 't mogelijke om ook 's in de kamer zelf te kijken. Tot nu toe had ik altijd haar maaltijden gebracht, die niet genoeg waren om er een jonge kat mee in 't leven te houden, en had ze de deur op een kier opengedaan om ze aan te nemen. Maar de eerste de beste keer dat ik probeerde mijn hoofd door de kier te steken om te kijken, mocht ik haar eten ook zóo niet meer aangeven, en

beval mevrouw mij met een doffe, matte stem, alles maar op den grond te zetten en heen te gaan. Het leek wel dat ze achterdochtig geworden was. Het was alsof zij iets te verbergen had. Ik dacht een tijdlang over het vreemde van dit alles na totdat ik mij ging afvragen hoe die andere persoon, wat of wie hij of zij dan ook mocht wezen, in huis had kunnen komen. Ik begon me zelfs af te vragen of het mogelijk was dat er wezens uit de lucht werden aangetrokken, om daarna een vleeschelijke gedaante aan te nemen.

Eindelijk kreeg ik een kans om te kijken. Drie dagen geleden, zoowat tegen elf uur 's morgens, hoorde ik haar den grendel van de deur schuiven, en een oogenblik daarna riep ze mij. Een heelen tijd nadat ik gedaan had wat ze vroeg, begon de gedachte me te kwellen, dat ik haar den grendel er niet weer voor had hooren schuiven. Ik hoorde de stemmen weer, en ik bedacht dat het nu misschien mogelijk zou zijn zachtjes de deur open te doen.

„O, kon ik maar 's even kijken!” hoorde ik mijn eigen mond zeggen, terwijl ik op m'n teenen de trap opging, en heel voorzichtig de deurknop omdraaide, zoo langzaam dat je het haast niet zien kon.

Ik had gelijk gehad wat dat slot betreft. Ik ontdekte het eindelijk toen de deur openging. Ik keek door een klein reetje naar binnen. Achter in de kale, schemerachtige kamer lag mevrouw op haar knieën, terwijl haar gevouwen handen op den vloer vóór haar rustten. Zij had mij niet gehoord en 't was alsof

zij zich kromde van pijn. Haar huid was doodsbleek! 't Heele tafereel gaf je den indruk dat zij voorover was gegooid door een sterke hand. Ik was er op dat oogenblik zeker van dat ik het niet mis had gehad — dat er nog iemand anders was. Ik geloofde bijna te zien dat z'n schaduw op den vloer viel. Maar nadat ik de heele kamer van het eene tot het andere eind had afgekeken, wist ik eindelijk dat er niemand anders was.

Had ik durven spreken, dan had ik 't gedaan, maar ik voelde, dat een enkel woord de uitwerking zou hebben van dynamiet, en dat stille huis uit elkaar zou scheuren tot een massa rookende steenen en kalk. Ik was er zeker van dat het de uitwerking zou hebben van een aardbeving, die het huis voorover op straat zou doen storten. Ik voelde dat één woord 't effect zou hebben van de donderende stem van een vreemden god die alles in ijle damp zou doen opgaan. Ik voelde dat ik de deur weer moest dichtdoen, en ik ging heen, terwijl ik dacht aan de woorden van mijn Juliana: „Als ik je den een of anderen morgen, als je klopt, geen antwoord geef, laat dan de deur openbreken!” en mijn hart begon luid te kloppen van een nieuwe vrees. Het was de angst voor dien onbekende, die in huis scheen te zijn, onzichtbaar en verborgen. Want al had ik ook in de kamer gekeken, toch voelde ik, dat het er nog was.

En nu heeft u alles gehoord! Ik heb alles verteld — al wat ik weet — dingen die ik vaak bij mezelve gezworen heb, m'n eenzame leven door, onuitgesproken mee te nemen naar het graf.

(Wordt vervolgd).

VERLANGEN NAAR 'T LAND.

...En telken dag de stad die dorpen deert
En telkeruur 't wild woeden van haar hart!
Mijn hunkring heeft zich naar wat vreë gekeerd,
Naar, ach, wat troost van ver-zijn aller smart.

Geen boom, die vroom te veld mijn vreugd vermeert,
Geen vogel zingt zijn frankheid 'lijk een bard;
En in den avond raakt de lucht bekeerd
Van felle kleur die teedre tinten tart.

En 'k smeek, terwijl ik naar mijn bloemen zie
En milder uren moed wel gaarne bad:
„O, land van droom, zend mij wat melodie
Op winden licht tot deze roerge stad,
Dat thans mijn luide wenschen mogen zwijgen
Wijl d'avond slapen wil bij stam en twijgen....”

KÄTHE MUSSCHÉ.

CROCUSSEN.